

Zaby ginące na drodze – co zrobić?

Wiosna to okres migracji żab z miejsc zimowania do miejsc rozrodu. W niektórych przypadkach szlaki masowej migracji przecinają się z drogami, w wyniku czego żaby masowo giną pod kołami samochodów. Jeżeli znasz / natykniesz się na takie miejsca (w których problem jest "skoncentrowany", tj. śmiertelność żab koncentruje się na krótkim odcinku drogi, przecinającym się ze szlakiem migracji), to nie pozostawaj obojętny !

Co możesz / powinieneś zrobić w takiej sytuacji?

1. Jak najdokładniej opisz problem. Oszacuj, jakie dokładnie gatunki płazów giną pod kołami. Oszacuj liczbę zabijanych żab oraz od kiedy do kiedy trwa migracja. Spróbuj dociec, skąd i dokąd żaby migrują - zapoznaj się z biologią poszczególnych gatunków; obejrzyj mapę topograficzną oraz ortofotomapę terenu na geoportalu (www.geoportal.gov.pl) i dokumentację fotograficzną. Ustal, kto jest zarządcą drogi. Zbierz ten materiał w postaci jak najdokładniejszego "opisu sytuacji" w jednym pliku (plik PDF). Dołączaj jego wydruk do korespondencji, jaką będziesz kierował w tej sprawie do różnych organów.

2. Zawiadom pisemnie RDOŚ o fakcie "*przypadkowego zabicia zwierząt objętych ochroną gatunkową ścisłą*", powołując się że zawiadomienie jest przesyłane "*w związku z art. 58 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, w celu ułatwienia wykonania obowiązku wynikającego z tego artykułu*". Konieczne jest przy tym podanie gatunku (gatunków) i przynajmniej oszacowanie liczby zabitych żab z poszczególnych gatunków. W takim zawiadomieniu nie jest konieczne wykazywanie, że problem jest istotny dla lokalnej populacji. Dołącz opis sytuacji.

Na podstawie art. 58 ust 1 ustawy o ochronie przyrody, RDOŚ będzie musiał ująć taką informację w raporcie do GDOŚ, sporządzanym do 31 marca następnego roku. Zgodnie z ustawą, "*Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może podjąć badania lub działania ochronne, zapobiegające przypadkowemu (...) zabijaniu zwierząt*". To nie rozwiązuje bezpośrednio problemu, ale takie przepływy informacji są niezbędne, by narosła "masa krytyczna informacji", motywująca do podjęcia działań w przyszłości.

Jeżeli potrafisz wykazać, że problem jest ZNACZĄCY dla lokalnej populacji któregoś z gatunków (np. gdybyś potrafił udowodnić, że co trzecia-czwarta żaba próbująca przejść przez drogę ginie pod kołami), a także potrafisz uargumentować, że problem się NASILA, możesz w piśmie do RDOŚ zasugerować konieczność "*podjęcia, po zasięgnięciu opinii właściwej regionalnej rady ochrony przyrody oraz zarządcy lub właściciela terenu, działań w celu zapewnienia trwałego zachowania gatunku i eliminowania przyczyn powstawania zagrożeń - na podstawie art. 60 ust 2 ustawy o ochronie przyrody, w związku ze zmianami polegającymi na wzroście natężenia ruchu na drodze i w związku z tym wzrostem śmiertelności żab*".

W tym przypadku także nie spodziewaj się natychmiastowego rozwiązania problemu, ale takie działanie może być pierwszym krokiem do rozwiązania.

3. Zawiadom pisemnie zarządcę drogi o problemie. Być może o nim nie wie? Być może planuje modernizację / przebudowę drogi i będzie mógł w niej uwzględnić przejście dla płazów? Być może będzie chętny do współdziałania w poszukiwaniu rozwiązania?

Jeżeli droga jest powiatowa lub gminna, to w zawiadomieniu powołaj się także na art. 60 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którym "*Organy ochrony przyrody podejmują działania w celu ratowania zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, polegające na przenoszeniu tych gatunków do innych miejsc, eliminowaniu przyczyn ich zagrożenia, podejmowaniu ochrony ex situ oraz tworzeniu warunków do ich rozmnażania*".

Wójt/burmistrz i starosta są zgodnie z art. 91 ustawy "organami ochrony przyrody", a więc ten przepis również do nich ma zastosowanie.

Niezależnie od szkód przyrodniczych, żaby są śliskie i miejsca z masowo rozjechanymi żabami (gdy to naprawę masowe) mogą być miejscami zagrożenia dla bezpieczeństwa ruchu drogowego. Jeżeli tak jest, zwróć na to uwagę zarządcy drogi.

Ne spodziewaj się, że reakcją na takie pismo będzie natychmiastowe rozwiązanie problemu.

4. Spróbuj zorganizować, w porozumieniu z zarządcą drogi i z RDOŚ, rozwiązania doraźne. Pamiętaj, że dla żab całkowite zablokowanie możliwości ich migracji byłoby gorsze, niż śmiertelność na drodze! Rozwiązania doraźne to budowa płotków, wylapywanie żab z jednej strony drogi i przenoszenie ich na drugą stronę. Działanie powinno być prowadzone przez okres migracji, a potem płotki powinny być zdemontowane. Działanie musi być uzgodnione z zarządcą drogi i wymaga zezwolenia RDOŚ.

Można kupić specjalistyczne płotki, albo zrobić je samemu, np. z grubej folii i drewnianych palików. Płotek powinien mieć wysokość co najmniej 40cm. Na dole płotka powinno być ok. 10 cm luźnej folii, odgiętej w stronę skąd przychodzi płazy i dokładnie przysypanej ziemią (bez pozostawienia żadnych szczelin! – bardzo ważne). Przy płotku co ok. 10 m należy wkopać pojemniki (plastikowe wiaderka) do których będą wpadać płazy i w których będzie się je przenosić na drugą stronę. W każde wiaderko wkłada się patyk. Cała bariera musi być szersza niż szlak migracji (zalecane jest dodatkowe 200 m), tak by płazy nie obchodziły jej bokiem. Co najmniej 3 razy dziennie (w razie potrzeby częściej) należy kontrolować barierę i przenosić płazy na drugą stronę drogi. Przy okazji sprawdzamy szczelność bariery.

5. Czyhaj na moment podjęcia przebudowy / modernizacji drogi. Zazwyczaj będzie przeprowadzone postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (zwłaszcza gdy wcześniej informowałeś odpowiednie organy o problemie!). Przebudowa / modernizacja drogi zwykle nasiliłaby zagrożenie dla płazów (zwiększenie ruchu, zwiększenie szybkości) – złóż wniosek o zastosowanie rozwiązań zapobiegawczych w postaci zaplanowania i zbudowania odpowiedniego przejścia dla płazów pod drogą. Uargumentuj go jak najlepszymi danymi o problemie. Jeżeli zbudowanie takiego przejścia zostanie wpisane do środowiskowych warunków zgody na realizację przedsięwzięcia, to zarządca drogi będzie musiał je zbudować w ramach kosztów inwestycji.

Przejście dla płazów pod drogą to trwałe rozwiązanie, nie wymagające zmuszania płazów. Nie jest jednak całkowicie bezobsługowe – przejście dla płazów wymaga okresowej kontroli wszystkich jego elementów, usuwania uszkodzeń, oczyszczania itp.

6. Doprowadź do budowy przejścia dla płazów pod drogą. Jeżeli nie jest planowana budowa ani modernizacja drogi, także możliwa jest budowa przejścia dla płazów jako oddzielnej inwestycji, ale zwykle problemem jest jej finansowanie. Źródła takiego finansowania można jednak, wspólnie z zarządcą drogi, poszukać np. w Funduszach Ochrony Środowiska lub w Regionalnych Programach Operacyjnych.

Przejście dla płazów to specjalistyczna konstrukcja, która musi być dobrze zaprojektowana i dobrze wykonana. Płazom nie wystarczy byle dziura pod drogą! Ważna jest nawet jakość materiałów (np. gładkość betonu) z których wykonano elementy przejścia. Ważny jest tzw. współczynnik ciasnoty przejścia i jego podłoże. Płazy nie wykorzystają przejścia zalanego wodą – w przepustach z wodą trzeba budować dla nich specjalne półki. Bardzo ważny jest system urządzeń naprowadzających płazy na przejście. Zapewnij sobie współpracę specjalisty w tym zakresie!

Ryc.: Przykłady plotków dla żab

